

Vogels in Berkelland

Speciale uitgave
van de Vogelwerkgroep

Verslag over Zwaluwen, Uilen, Torenvalken, Patrijzen, Weide- en Zangvogels

Borculo - Ruurlo - Eibergen - Neede en omstreken

Voorjaar 2025

Boerenzwaluw

Foto: HelmaOlden

Bosuilpui

Foto: Benno Stortelder

Koolmees

Foto: Marjon Hoen

De broedresultaten van zwaluwen, uilen, torenvalken, weidevogels en zangvogels in één nieuwsbrief

In deze nieuwsbrief vindt u de verslagen van de verschillende projectgroepen. In 2024 zijn er weer veel erven door onze vrijwilligers in het buitengebied van Berkelland bezocht. De broedresultaten zijn in deze speciale uitgave zo goed mogelijk verwerkt. Tevens worden sommige projecten waar de Vogelwerkgroep mee bezig is uitgelicht.

Uitgebreide informatie en gegevens zijn ook te vinden op onze website:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

U kunt ons bereiken via email: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Inhoudsopgave

Projectgroep zwaluwen Berkelland	1
Projectgroep uilen en Torenvalken Berkelland	3
Projectgroep nestkast-controle Berkelland	6
Patrijzenproject in Berkelland	7
Projectgroep weidevogel-beheer Berkelland	8

Zwaluwenproject Berkelland

Minder Boerenzwaluwen en iets meer Huiszwaluwen geteld in 2024

Met dank aan alle vrijwilligers zijn de nesten van de Boerenzwaluwen en de Huiszwaluwen weer geteld in alle gebieden van Berkelland. Een aantal tellers heeft meerdere telgebieden. Vrijwilligers mogen zich nog steeds aanmelden bij Karin Bosch, de coördinator van de zwaluwengroep. In het voorjaar van 2024 was er voornamelijk oost- en noordoosten wind. Waarschijnlijk kwamen hierdoor veel zwaluwen later binnenvliegen. Soms nog tot ver in mei.

In Eibergen en Beltrum was de toename van de Huiszwaluw het grootst. De Boerenzwaluw is helaas in heel Berkelland met meer dan 8% afgenomen. Bezetting van de kunstnesten is over heel Berkelland 54%. Dat is iets minder dan vorig jaar.

Lees verder op pagina 2

Boerenzwaluwen

In 2024 zijn er 3013 nesten geteld. De boerenzwaluwnesten zijn met 8,11% afgenomen. Helaas zijn er het afgelopen jaar weer boerenbedrijven gestopt. Als er geen vee meer is, dan houdt de Boerenzwaluw het voor gezien. Voor de bedrijven waar de Boerenzwaluw wel broedt, kun je ze een handje helpen door plankjes onder balken te maken die iets uitsteken. Wel zo dat predatoren er niet bij kunnen. En zorg ervoor dat de vogels in het broedseizoen in en uit kunnen vliegen. Het hoeft maar een klein raampje te zijn of een deur op een kier van zo'n 15 cm.

Huiszwaluwen

De Huiszwaluwen zijn met 2,46% toegenomen. Er zijn in 2024 1416 huiszwaluwnesten geteld. Bij bedrijven waar al nesten waren, zijn er een aantal bijgebouwd door de vogels zelf. En voordat de Huiszwaluwen weer terug waren, zijn er kunstnesten bijgeplaatst door onze vrijwilligers. De kunstnesten bieden goede bescherming voor de jongen. Op een aantal bedrijven waren de natuurlijke nesten vernield en de jongen gepredeerd. Hoogst waarschijnlijk zijn het Steenuilen geweest. Meestal jagen ze op muizen. Door het hoge gras, dat door het natte weer niet gemaaid kon worden, waren de muizen waarschijnlijk moeilijk te bejagen. Ook vogels zijn opportunistisch, en dan is een zwaluwjong waarschijnlijk net iets makkelijker te pakken.

Kunstnesten voor Huiszwaluwen in de maak

Foto: Karin Bosch

Oeverzwaluwen

Op één plek in Berkelland zijn Oeverzwaluwen waargenomen. Aan de Diepenheimseweg in Noordijk hadden Oeverzwaluwen zich in de berg met zand genesteld. In het vroege voorjaar was er een deel van de berg zand afgeschraapt en was een rechte wand ontstaan. Er waren ruim 60 gaten gemaakt door de Oeverzwaluwen, en zeker 35 waren ervan bezet. In de oeverzwaluwenwand bij 't Noasman hebben geen Oeverzwaluwen gebroed.

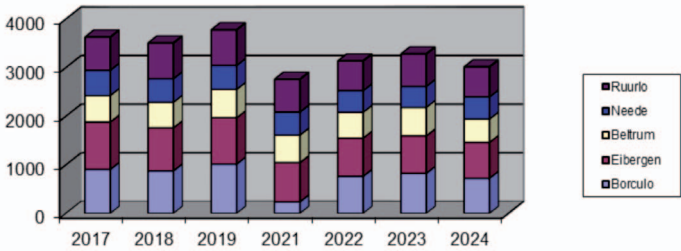
Tekst: Karin Bosch en
Marieke Dijkman, Vogelbescherming
Nederland

Boerenzwaluwen

Foto: Marjon Hoen

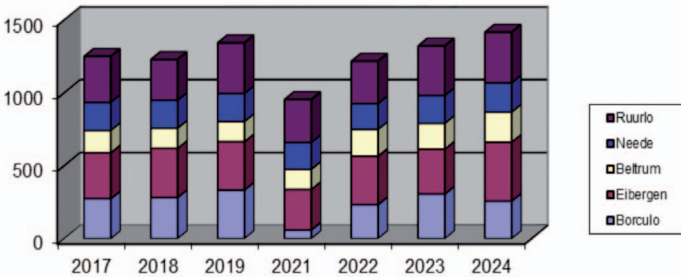
Boerenzwaluwen Berkelland

	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2017	902	976	546	516	685	3625
2018	873	887	526	481	738	3505
2019	1012	955	583	489	736	3775
2021	235	808	566	472	676	2757
2022	760	788	531	442	613	3134
2023	822	773	586	428	670	3279
2024	721	740	479	453	620	3013

Borculo niet volledig geteld in 2021

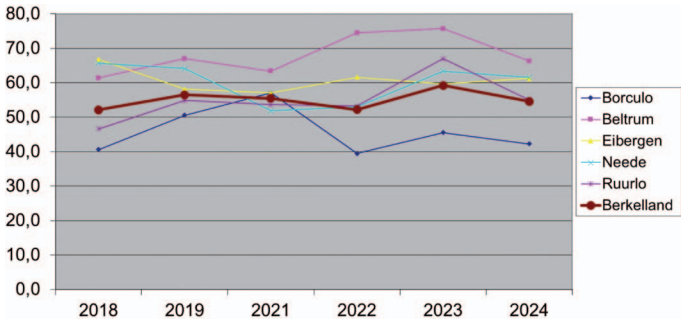
Huiszwaluwen Berkelland

	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2017	273	316	153	192	316	1250
2018	281	338	139	191	280	1229
2019	332	333	138	192	348	1343
2021	57	280	138	183	296	954
2022	232	334	183	177	291	1217
2023	305	309	177	191	340	1322
2024	256	406	206	200	348	1416

Borculo niet volledig geteld in 2021

Percentages bezette kunstnesten Huiszwaluwen

Uilen- en Torenvalkenproject Berkelland 2024

Een bijzonder en gemiddeld uilen- en torenvalkenjaar

De uilenwerkgroep is ook in 2024 weer actief bezig geweest met de 3 in een nestkast broedende uilen en de Torenvalken in Berkelland. Ook dit jaar hebben op verschillende plaatsen nieuwe nestkasten voor Uilen en Torenvalken opgehangen en een aantal oude kasten vervangen door nieuwe.

Voor de Torenvalken hebben we een kastenproject gemaakt waarbij we een tiental solitaire eiken palen hebben geplaatst met daaraan nestkasten van Douglas hout, duurzaam dus! Dit om de toenemende predatie van marters e.d. tegen te gaan. Deze kostbare operatie is mogelijk gemaakt door verschillende sponsors met als hoofdsponsor de VALA met administratieve medewerking van de VAN Berkel en Slinge. Ook de verschillende uilengroepen hebben hiervoor veel werk verzet.

Het begin van het broedseizoen vertoonde niet veel goeds, de eikenbomen hadden in het najaar van 2023 bijna geen eikels geproduceerd, toch het hoofdvoedsel van veel muizen. En dit is net weer het hoofdvoedsel zijn van uilen en Torenvalken! Er waren bij de eerste controles ook bijna geen muizen in de kasten aanwezig, zeker geen bosmuizen.

Ook het regenachtige koude weer in april en mei met veel ondergelopen weilanden deed ons vrezen dat 2024 een slecht uilen- en torenvalkenjaar zou worden. De veldmuizen verzopen onder de grond of moesten hogere gronden opzoeken om te overleven. Dit alles had zijn weerslag op de prooivoorraad van de uilen in de kasten. Ook betekende het, met name voor de Steenuilen, veel uitval van kleine jongen en veel niet bezette kasten. In totaal hebben we dit jaar 34 kasten geplaatst of vervangen. Ook hebben we tegen predatie enkele kasten beveiligd tegen nestjongen en eierrovers. Dit doen we bij de steenuil kasten door in het voorportaal van de nog in goede staat verkerende kasten een extra tussenschot te plaatsen. De nieuwe kasten hebben al zo'n tussenschot.

Het controleren van nestkasten op broedsels en het terugvangen van geringde vogels op het nest heeft ook in 2024 weer op uitgebreide schaal plaatsgevonden. Door bovengenoemde oorzaken was het dit jaar een bijzonder jaar omdat onze slechte verwachtingen gelukkig niet helemaal zijn uitgekomen. Er waren dit jaar meer kasten bezet dan vorig jaar (behalve bij de Steenuilen) maar de broedsels waren veel kleiner en er was meer uitval dan vorig jaar. Dat er meer kasten bezet waren komt m.i. doordat er vele jonge vogels de matige winter overleefd hebben en in het voorjaar een niet bezette kast in gebruik hebben genomen. Dat er meer uitval was hebben we, denk ik, te wijten aan de slechte voedsel situatie tijdens het opgroeien van de jongen.

Bij de Bosuilen konden we even veel uitgevlogen jongen noteren als in 2023. Er waren 5 kasten méér bewoond maar het aantal jongen per kast was iets minder. Bij de Kerkuilen was de stijging van het aantal kasten met broedsel het grootst, van 48 kasten in 2023 naar 79 in 2024! Het gemiddelde aantal jongen per kast daalde wel sterk van 4,08 naar 2,38. Bij de Steenuilen daalde juist het aantal bezette kasten. Waren er vorig jaar nog 185 kasten bezet, dit jaar een terugval naar 163. Ook vlogen er dit jaar ruim 100 jonge Steenuilen minder uit dan vorig jaar.

Bij de Torenvalken het zelfde verhaal: meer kasten bezet en minder jongen dan in 2023. Het gemiddelde van 4,4 uitgevlogen jong per succesvol nest is aan de lage kant. Ook het aantal van 7 mislukte nesten baart ons zorgen, misschien is het bovengenoemde palenproject een deel van de oplossing. In 2024 hebben we 315 kasten met een broedsel gehad, 1193 eieren geteld waaruit 830 vogels werden geboren. 115 Vogels waren bij de ring-

controles verdwenen en er zijn 715 vogels uitgevlogen. Ook werd bij vele kasten een nacontrole gedaan om te kijken of de jongen waren uitgevlogen en de kasten waar nodig schoon te maken of te repareren. Er werden er 10 camera's geplaatst in kerkuil kasten die moeilijk bereikbaar zijn en daarmee komt het totaal van geplaatste camera's op 72. Omdat het goed bevalt gaan we volgend seizoen ook camera's plaatsen in kerkuil kasten die wel goed bereikbaar zijn. Dit om zoveel mogelijk verstoring van de broedende uilen tegen te gaan. Met name bij Kerkuilen is de verstoring in de eilegfase het grootst. De uilen verlaten dan de eieren en gaan niet verder met het broeden. De controleurs kunnen dan meer controles via de monitor doen en alleen voor het ringwerk en het schoonmaken is een ladder nodig om naar de kast te klimmen.

De groepen in Neede en Ruurlo zijn na de herstructurering vol op stoom, er komen meer mensen bij om te helpen en de werkzaamheden verlopen voorspoedig. In 2024 hebben we aan diverse particulieren en instanties weer voorlichting gegeven over uilen en Torenvalken, advies gegeven bij het wel of niet plaatsen van nestkasten en hebben we een aantal gewonde of zieke vogels naar de vogelopvang in Barchem gebracht. De administratie loopt naar wens en de controleurs en ringers weten waar ze hun berichten en data kwijt kunnen. De databases worden steeds verder gevuld.

Als het muizen aanbod in voorjaar van 2025 net zo veel is als de gevallen eikels in het najaar van 2024 dan zal het een goed uilen en Torenvalken jaar worden!

Lees verder op pagina 4

Bosuilen 2024

Een matig jaar, er waren weliswaar meer kasten bezet maar het aantal uitgevlogen jongen is gelijk aan 2023. Ook dit jaar waren plaatselijk grote verschillen, in Eibergen en Neede met respectievelijk 10 en 7 kasten met succesvol broedsel vlogen er 43 jonge vogels uit terwijl er in de rest van Berkelland maar 7 kasten succesvol waren. Hieruit vlogen 16 jongen uit. Wat het totaal brengt op 59 uitgevlogen jongen. Het gemiddelde per succesvolle kast bedroeg 2,55 jong. Een bijzonder geval was het broedsel in een hoge torenvalkkast, een “open” kast waar uiteindelijk 4 jongen uitvlogen. Er waren dus 32 kasten met broedsel waarvan er 9 mislukten. Ook bleken er bij de tweede controle wanneer de jongen geringd worden, dat er 7 jongen waren verdwenen. Waarschijnlijk door voedselgebrek in de kast gestorven en opgegeten of gevoerd aan de overige jongen. Het gemiddelde legbegin bij de Bosuilen was 1 maart en dat is een gemiddelde eerste eilegdatum.

Kerkuilen 2024

Bijzonder, zo zou je Kerkuilenjaar 2024 kunnen omschrijven. Bijzonder omdat er in één jaar zoveel bezette kasten zijn bij gekomen. Waarschijnlijk het gevolg van een goed jaar 2023, een slappe winter met weinig vorst en sneeuw waardoor er minder uitgevlogen jongen zijn omgekomen door voedselgebrek. Deze jonge Kerkuilen hebben de leeg gekomen plekken van 2022 toen het een heel slecht Kerkuilenjaar was opgevuld. Van de 177 gecontroleerde kasten waren er 94 bezet door een Kerkuil met in 79 gevallen een broedsel. Wel zijn er later door verslechterde omstandigheden 19 broedsels mislukt, maar toch in 60 kasten werd succesvol een broedsel grootgebracht. De legfels waren ook groot getuige de hoeveelheid van 313 getelde eieren. Hieruit kwamen 228 jongen waarvan er 40 de jongenfase niet overleefden. Uiteindelijk zijn er 188 jonge Kerkuilen uitgevlogen en dat is 8 minder dan in 2023. Bijzonder was ook de grote tijdspreiding in legfels: de eerste Kerkuilen vlogen al begin juni uit terwijl de laatsten in ons gebied pas eind oktober de kast verlieten. Al met al een goed maar bijzonder kerkuilenjaar.

Steenuilen 2024

Voor de Steenuilen was 2024 een matig jaar! We hadden 163 kasten met broedsel en dat zijn er 22 minder dan in 2023. Er mislukten 51 broedsels en dat is veel. Als oorzaak hiervan is aan te wijzen de slechte muizenstand en het heel natte voorjaar. Ook predatie door eekhoorns en in enkele oudere kasten marters, kan een reden zijn dat er relatief veel verdwenen jongen, 62 stuks, te noteren vielen. Uit de 112 succesvolle kasten vlogen in totaal 336 jongen uit. Dat is ruim 100 minder dan in het jaar 2023. Het gemiddelde van de uitgevlogen jongen per kast is precies 3.0, aan de magere kant.

Jaaroverzicht Uilen Werkgroep Berkelland 2024

<i>Bosuilen</i>	bew. Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. Jongen
Borculo	4	4	2	4	1	3
Geesteren/Gelselaar	2	2	0	6	0	6
Neede	10	10	3	16	1	15
Eibergen	14	12	2	31	3	28
Beltrum	1	0	1	0	0	0
Ruurlo	5	4	1	9	2	7
BERKELLAND	36	32	9	66	7	59
<i>Kerkuilen</i>	bew. Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. jongen
Borculo	12	12	2	32	5	27
Geesteren/Gelselaar	13	7	3	21	4	17
Neede	12	12	3	30	0	30
Eibergen	27	23	4	79	8	71
Beltrum	17	12	3	34	14	20
Ruurlo	13	13	4	32	9	23
BERKELLAND	94	79	19	228	40	188
<i>Steenuilen</i>	bew. Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. jongen	uitgevl. jongen
Borculo	18	16	2	24	0	24
Geesteren/Gelselaar	21	20	9	40	11	29
Neede	32	32	5	74	0	74
Eibergen	48	30	18	114	33	81
Beltrum	28	31	6	71	6	65
Ruurlo	36	34	11	75	12	63
BERKELLAND	183	163	51	398	62	336
TOTAAL UILEN	313	274	79	692	109	583
<i>Torenvalken</i>	bew. Kasten	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. jongen
Borculo	3	3	0	6	0	6
Geesteren/Gelselaar	1	1		6	0	6
Neede	13	13	3	41	0	41
Eibergen	14	11	3	48	4	44
Beltrum	5	5	0	21	2	19
Ruurlo	4	4	1	16	0	16
BERKELLAND	40	37	7	138	6	132
TOTAAL	353	311	86	830	115	715

Bewoonde kasten 46%

De gemiddelde legselstart was 23 april en dat is aan de late kant. Waarschijnlijk heeft de hoge grondwaterstand ook hier parten gespeeld. We hopen dat het in 2025 beter gaat met de Steenuilen van Berkelland.

Torenvalken 2024

De Torenvalken deden het in 2024 minder dan het voorgaande jaar. We hadden met een bezetting van 37 kasten wel een betere bezetting dan in 2023 maar er zijn dit jaar 7 kasten met broedsel mislukt en dat hebben we de afgelopen jaren niet mee gemaakt. De mislukking heeft waarschijnlijk te maken met verstoring door roofdieren en door andere vogels. Kauwen, Kraaien en Eksters willen nog wel eens gezamenlijke aanvallen doen op torenvalkkasten waardoor deze door de valken verlaten worden.

Er vlogen uit de 30 succesvolle nestkasten 132 jonge Torenvalken uit, 12 vogels minder dan in 2023, en dat is een gemiddelde van 4,4 jong per gestart nest. In 2023 was dat 5,14 jong per kast. De gemiddelde eerste eilegdatum van 18 april is aan de late kant in vergelijking met voorgaande jaren. Om de predatie door roofdieren bij de torenvalkkasten tegen te gaan hebben we in 2024 het Torenvalkpalenproject gelanceerd.

Veilige kasten voor Torenvalken in Berkelland

Er zijn door de uilen en torenvalkenwerkgroep van de Vogelwerkgroep Berkelland verspreid over de gehele gemeente 10 nieuwe torenvalkkasten geplaatst. Dit met het doel om de Torenvalk beter te beschermen tegen predatoren zoals de steenmarter en om het torenvalkenbestand te verbeteren.

De Torenvalk is vooral bekend van het “bidden”, stilstaan in de lucht met wapperende vleugels, dat je vaak langs een wegberm of boven een weiland ziet.

De torenvalkpopulatie is de laatste jaren landelijk flink achteruit gegaan. In het verleden was het de talrijkste roofvogel van Nederland. De Buizerd heeft nu die plek ingenomen. De Torenvalk is nog steeds een kenmerkende vogel van het open landschap waar hij vooral jaagt op veldmuizen. Als er weinig muizen zijn pakt de Torenvalk ook wel kleine vogels zoals mussen. De Torenvalk broedt graag in nestkasten in het open land waar hij vrij uitzicht heeft over de landerijen.

De Torenvalk is een relatief kleine valk met een lange staart en kenmerkende roodbruine rug. Het mannetje heeft een grijze kop en grijze staart met zwarte eindband, het vrouwtje is geheel roodbruin met een gebandeerde staart. Beide seksen hebben een lichtere gevlekte onderzijde.

De Torenvalken bouwen zelf geen nesten, ze leggen hun eieren soms in oude kraaien- en eksternesten, maar ze maken in Nederland toch het meest gebruik van opgehangen half open nestkasten. Daarin legt het vrouwtje 4 tot 7 roodbruine eieren die na een broedperiode van 28 tot 31 dagen uitkomen. De jongen worden groot gebracht met allerlei zoogdieren maar vooral woelmuizen zoals de veldmuis, aardmuis en rosse woelmuis en zijn na 27 tot 32 dagen vliegvlug. Ze worden na het uitvliegen nog wekenlang gevoerd en tijdens deze periode wordt hun ook het jagen naar voedsel aangeleerd. In de herfst van het geboortjaar worden de jongen uit het broedgebied van hun ouders verdreven en moeten ze zelf op zoek naar een territorium. Ze kunnen daarbij grote afstanden afleggen, sommige jonge Torenvalken worden op meer dan 1000 km teruggemeld. De meesten worden echter teruggemeld binnen een straal van 300 km.

Het gaat helaas niet goed met de Torenvalk, de soort is in 2017 op de Rode lijst van Nederlandse broedvogels terecht gekomen en is nog steeds afnemend. De afname in de laatste tien jaar wordt geweten aan de intensivering van het agrarisch gebruik van het landschap waardoor er minder veldmuizen zijn. Soms is er nog sprake van een muizenplaag en dan zie je direct een ervaring van de torenvalkstand (2014 en 2019)

Het plaatsen van nestkasten en het vergroten van het voedselaanbod door extensief beheer van grasland en bouwland helpt de Torenvalk. De kasten werden veelal in bomen opgehangen waardoor het voor rovers zoals bijvoorbeeld marters makkelijk was om er in te klimmen

en de jongen en eieren op te eten. Daarom hebben we de nieuwe kasten aan solitaire eiken palen bevestigd op plaatsen waar de Torenvalk al aanwezig was en op andere kansrijke plaatsen in het open landschap waar de Torenvalk zijn voedsel zoekt. Bij het plaatsen van de palen heeft de vogelwerkgroep veel hulp gekregen van boeren en loonwerkers die het nodige materieel zoals kranen tot hun beschikking hebben. Om de eiken palen zijn op 1,5 meter hoogte, harde gladde platen bevestigd die het inklimmen van rovers zoals b.v. marters en eekhoorns moeten voorkomen. De kasten zijn gemaakt van duurzaam Douglas hout zodat ze, net als de palen, lang meegaan en door natuurlijke verkleuring (vergrijzing) opgaan in het landschap van de Achterhoek.

Om de kosten van het project te dekken heeft de Vogelwerkgroep subsidie aangevraagd en gekregen, waarvoor dank!, van de VALA (Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek). Deze organisatie zet zich in voor meer biodiversiteit op het boerenland, ze voeren samen met meer dan duizend leden het agrarisch natuur en landschapsbeheer (Anbl) uit en hun projecten richten zich op natuurinclusieve landbouw. Erkentelijk zijn we ook: de VAN (Vereniging Agrarisch Natuurbeheer) die de administratie van het project heeft verzorgd, Ten Bulte hout voor het met korting leveren van de eiken palen, Hovenier Het Tuingevoel voor het gratis leveren van Rhizoombegrenzer. De houtleveranciers de Driehoek bouw en Assink Hout alsmede de Loonwerkbedrijven Sturris Ruurlo, Beusink Rekken, Slotboom Neede, ten Elsen Neede, BTN dienstverlening Beltrum en Bobcatwerk Geesteren bedanken wij voor hun medewerking. Natuurlijk is er ook dank verschuldigd aan de diverse boeren en landeigenaren waar we de palen mochten plaatsen.

Mooie bijkomstigheid is dat de Torenvalk ook is uitgeroepen door de Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland, als “Vogel van het jaar 2025”. Door deze organisaties worden er in het hele land verschillende acties op touw gezet en onderzoeken gedaan.

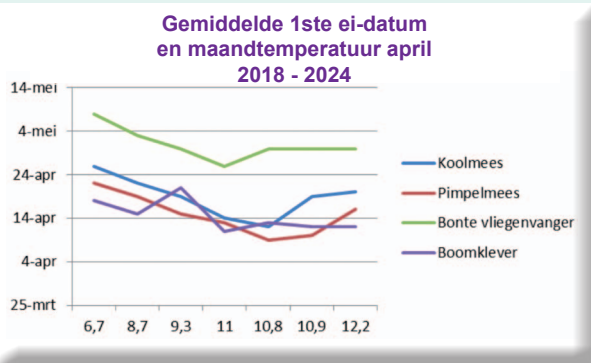
Henk Lammers, coördinator vogelwerkgroep Berkelland

Resultaten zangvogel-nestkasten 2024 in Berkelland

Dit jaar zijn er een aantal factoren van invloed geweest op het broedresultaat: wijziging in percelen, temperatuur en predatie. We hebben 2 nieuwe percelen gekregen om onze nestkasten, welke na 40! jaar plotse-ling en zonder overleg of berichtgeving door een perceeleigenaar waren verwijderd, te herplaatsen. Onze grote dank gaat daarvoor uit naar Drinkwaterbedrijf Vitens en De Kruidenhof te Mallum Eibergen. De kasten zijn direct door vogels in gebruik genomen. Helaas werden we weer geconfronteerd met predatie.

Alle kasten op het perceel Ten Elsen zijn volledig leegge-roofd ondanks dat de deksels nu met haakjes waren vast-gezet. De controleur gaat ze nu voorzien van gaassnuitjes op de vliegopeningen. Ook nu zien we weer dat de gemiddelde 1ste edatum varieert met de temperatuur. Dit jaar was de gemiddelde maand-temperatuur in april en mei 2 graden hoger dan vorig jaar en dat weerspiegelt zich in de gemiddelde 1ste eilegdatum. Landelijk wordt dezelfde trendesignaleerd. In mei was er 98% meer regen dan vorig jaar. Het zou kunnen dat daardoor het uitvliegpercentage van de Bonte Vliegenvanger van 75 naar 70 is gezakt. Daar staat tegenover dat er opvallend meer Bonte vliegenvangers zijn komen broeden waardoor er ook veel meer jongen zijn uitgevlogen. In 5 percelen was deze zelfs de dominante soort. De Bonte vliegenvanger wordt daarmee steeds meer een concurrent van de mezen in het bezetten van een kast. Ook overnames van reeds bezette kasten neemt toe.

In totaal zijn in de 12 percelen 308 kasten gecontroleerd. Daarvan waren er 257 bezet; bezetting 86%. De verdeling van de legfels was: 89 Koolmezen (35%), 89 Bonte vliegenvangers (35%), 69 Pimpelmezen (27%), 3 Boomklevers (1%). Er was een aanmerkelijke stijging bij de Bonte vliegenvangers en opvallende daling van Boomklevers. Leuk waren twee nestjes van Glanskoppen waarvan er één 9 jongen opleverde. Van de in totaal 2089 gelegde eieren zijn er dit jaar 1535 jongen uitgevlogen = 73 %. Dat is een geringe daling ten opzichte van vorig jaar (2023:76%). De plundering door predatoren heeft daar zeker toe bijgedragen. Bij de Pimpelmezen waren de broedresultaten het hoogst: van 72 naar 85%. Een daling die het meest opviel was bij de Boomklevers: van 76 naar 58%. De oorzaak blijft giswerk hoewel er wel opmerkelijk veel meer regen is gevallen in de broed- en jongenperiode.

Zeven paren Koolmezen hebben opnieuw een 2e legsel gedaan. De gemiddelde nestgrootte van het 1e legsel was dit jaar 8,7. Bij de tweede leg werden gemiddeld 5,1 eieren gelegd. Van de 36 tweedeleg-eieren zijn er 23 jongen uitgevlogen. Enkele nestkastjes waren ook dit jaar al vroeg bezet: zowel de Kool- als de Pimpelmezen waren zo'n 10 dagen eerder aan het leggen. Bij enkele is een vroege eileg onderbroken vanwege invallende kou maar later voortgezet. Het eerste ei was 29 maart van een paartje Glanskop. Grote legfels waren bij de Koolmezen 13 eieren, bij de Pimpelmezen 15 eieren, bij de Boomklevers een nest met 9 eieren en bij de Bonte vliegenvangers twee met 9 eieren. In enkele kasten werden zowel eieren van Bonte vliegenvanger als van mezen aangetroffen of mengnesten van Pimpel- en Koolmezen. Een bijzondere situatie deed zich wederom voor in de Waterster waar in één kast Kool- en Pimpelmezen samen weer 18 eieren hebben gelegd. Helaas zijn er dit keer geen eieren uitgebroed. Al met al was 2024 een goed jaar ondanks de vele regen.

Voor meer informatie: zie onze website voor de historische overzichten.

Voor de landelijke monitoring van zangvogels zijn al onze nestkastresultaten zijn weer digitaal ingevoerd in het nestkastenprogramma van de SOVON en aangeleverd aan NESTKAART voor hun landelijke jaarverslag. Alle waarnemers zeer bedankt voor de controles en het verwerken van de resultaten. Ik wil iedereen bedanken voor de fijne samenwerking in het afgelopen jaar! Veel plezier komend seizoen bij de controles en geniet van de prachtige natuur om je heen!

John Smith, coördinator Zangvogelnestkasten

Anti marter haakjes aan de deksels

Adoptie van een Bonte Vliegenvanger (blauwe eitje)

Patrijzen

Foto's: Marjon Hoen

Patrijzen in Berkelland: 2024

De Patrijs heeft het in Nederland heel erg moeilijk. Er is een afname in 50 jaar van ca 95% van het aantal broedparen. Een belangrijke factor die meespeelt in deze afname is het voedseltekort op het boerenland. In de winter hebben volwassen Patrijzen moeite om genoeg zaden te vinden op de akkers en in het voorjaar ligt het knelpunt met name bij de kuikens. Die kunnen niet meer genoeg insecten vinden door gebrek aan kruiden en overvloed aan pesticiden. Daarnaast zijn de gebieden waar de Patrijs nog wel broedt versnipperd en ontbreekt goede dekking, waardoor ze makkelijk een prooi worden voor roofdieren.

In de Achterhoek en dus ook in Berkelland is de situatie iets beter, maar verre van goed. De daling is door extra inspanningen (voorlopig) tot staan gebracht. Het aantal broedparen in Berkelland ligt de laatste jaren op ruim 30 paar en ook in 2024 is dit het geval.

Om te zien welk effect maatregelen hebben, zoals kruidenrijke akkers en bermen zijn er drie zogenaamde focusgebieden: Neede Noord, N18 en Meddo Zwolle. In deze gebieden komen meerdere paartjes patrijzen voor en er worden ook maatregelen genomen om het biotoop voor de Patrijs te verbeteren. Landeigenaren kunnen subsidie krijgen van ruim € 1800,00 per ha wanneer ze maatregelen nemen zoals kruidenrijke akkerranden e.d. Meer informatie hierover: <https://www.vanberkelenslinge.nl/>.

We kunnen echter de Patrijs nog meer helpen en daarmee wellicht ook het landschap. De Patrijs heeft behoefte aan een gevarieerd landschap met kruidenrijke akkers of anders akkerranden. Ook wat min of meer verwaarloosde stukjes grond doen het goed: de zogenaamde overhoekjes. Bloemenrijke bermen en randen zijn noodzakelijk om insecten te lokken, maar helaas zijn de insecten ook met ruim 70% afgenomen. Deze insecten zijn het noodzakelijke voedsel voor de jongen gedurende de eerste weken. Te weinig insecten betekent gewoon, dat er veel jongen omkomen van de honger

Door de aanleg van de N18 zijn er in verhouding wat meer ruigtes en bloemenrijke randen ontstaan en daar kan de Patrijs van profiteren. We zien langs de N18 tussen Eibergen en Groenlo een aardige concentratie van Patrijzen met voldoende jongen. Misschien kunnen ze straks ook gaan profiteren van het nieuwe ecologische bermbeheer van de Gemeente Berkelland. Meer bloemetjes en meer insecten

en later maaien kan gaan helpen. Moeten we wel accepteren dat de berm min of meer natuur is en dus ook wat meer ruigtes kent en niet gladgeschoren moet zijn. Dit laatste is ook van belang voor de Patrijs als broedplaats. Ze kunnen prima in de berm en slootkanten broeden, mits er voldoende ruigte is en niet alles in mei of juni wordt weggemaaid.

In de herfst en in de winter is er voedsel te vinden op de akkers, waar nu de stoppels vaker (deels) blijven staan en het vanggewas voor dekking kan zorgen. Ook deze dekking en voedsel is essentieel om weer voldoende broedparen te hebben in het voorjaar.

Meldingen kunt u zelf plaatsen op <https://waarneming.nl/> en als u dat liever niet doet dan kunt u ze ook doorgeven aan **Henk Leevers: henkenjantine@hotmail.com of telefoon 06-51314562.**

Het is fijn dat vele inwoners van met name het buitengebied, ook waarnemingen doorgeven en ik ben ze daar zeer erkentelijk voor.

De Patrijs verdient onze bescherming en staat bekend als barometer vogel: gaat het goed met de Patrijs dan gaat het goed met onze natuurlijke omgeving. Immers er is dan meer variatie: meer bloemen en meer kruiden en meer insecten en een gezondere leefomgeving.

Henk Leevers

Verslag 2024 van de Projectgroep Weidevogels

De projectgroep Weidevogels wordt georganiseerd vanuit de VAN (Vereniging Agrarisch Natuurbeheer). Een aantal leden van de Vogelwerkgroep Berkelland voert, als vrijwilliger, het veldwerk voor deze organisatie uit.

Tureluur

Foto: Marjon Hoen

De verwachtingen waren hoog gespannen. De winter was erg nat geweest en vele akkers en weilanden stonden blank. Ideaal voor de terugkerende weidevogels. Maar al snel bleek dat de broedterreinen zo nat bleven dat de vroege kievit-broedsels letterlijk in het water dreven. Grutto's en Wulpen waren er wel maar gingen in veel gevallen niet tot broeden over. Soms vertrokken ze halverwege het broedseizoen naar elders. De voorgaande jaren is er veel gedaan aan terreinverbeteringen, om de broedgebieden te optimaliseren voor de weidevogels, maar helaas zonder het verwachte resultaat. Na een aantal veel te droge jaren op rij, hadden we nu te maken met een veel te nat en te koud jaar. Daar komt bij dat de vroege legfels (in niet te koude omstandigheden) de beste resultaten opleveren. Immers de predatoren hoeven nog geen prooiën aan te slepen voor hun kroost. Deze keer zagen we dan ook dat er heel veel verloren ging, nadat de weidevogels laat in het seizoen toch nog hun kansen waagden.

Kievit

Alleen van de Kievit zagen we later in het seizoen toch nog groot geworden jonge vogels. Al hoewel de aantallen lager waren dan verwacht mocht worden.

Grutto

Kwam slechts sporadisch tot broeden. Enkele broedparen in het gebied Hagdijk en een 6-tal broedsels in het gebied Noordijk. Er zijn twee rasters geplaatst. De ene te vroeg waardoor het legsel verstoord is en de tweede ging helemaal goed. Op de wildcamera was te horen wanneer de jongen het raster verlieten. (helaas buiten het zicht van de camera), maar toch weten we dat alle jongen zijn dood gegaan. De laatste werd na drie weken door de boer dood gevonden. (Dus niet gepredeerd, maar waarschijn-

lijk verhongerd). Eindresultaat: we hebben geen jongen vliegvlug gezien.

Scholekster

Beginnt standaard laat aan het broedseizoen. Ook van de Scholeksters hebben we geen vliegvlugge jongen op de akkers gezien. Wel bij de dakbroeders, maar daar weten we van dat hun broedresultaat aanmerkelijk beter is dan van de grondbroeders. Predatie is daarvan de belangrijkste oorzaak.

Tureluur

De Tureluur houdt juist van veel nattigheid. Heeft wel succesvolle broedsels gehad, o.a. de vochtige gebieden langs de Berkel, maar de aantallen waren veel lager dan in andere jaren.

Wulp

Ook de Wulp kwam maar slecht tot broeden en had daardoor ook weinig resultaat. Slechts op enkele locaties zijn vliegvlugge jongen waargenomen. Daar komt nog bij dat we in 2021 nog 74 broedparen in Berkelland telden en in 2024 nog maar 29! Landelijk gezien is dat nog steeds een hoge dichtheid, maar we zaten met 74 landelijk in de top vijf. Te hopen is dat dit maar een incidentele terugval is, want gehalveerd in een paar jaar tijd is anders niet te verklaren. Een reden om ook in het komend broedseizoen de Wulpenparen weer te tellen.

Je zou verwachten dat door het uitblijven van resultaat voor al onze inspanningen het aantal vrijwilligers zou afnemen. Dat is gelukkig niet het geval. Hoewel onze aandacht in de eerste plaats gericht is op de daarvoor aangemerkte weidevogelgebieden, wordt bij alle nestbeschermingsvragen in de hele gemeente actie ondernomen. Van de Stichting Zonnebloemlinten heeft onze projectgroep een donatie van 1250,- euro ontvangen. Hiervoor hebben we rastermaterialen en twee wildcamera's aangeschaft. Ook krijgen we dit jaar de beschikking over een nieuwe drone, die in meer weersomstandigheden inzetbaar is. De leden van de weidevogelgroep kijken verlangend uit naar de terugkeer van de weidevogels. Zouden we dan nu eindelijk eens een succesvol seizoen gaan beleven?

Gerrit Stomps en Cees van Beinum

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

www.vwgberkelland.waarneming.nl

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Redactie: Cees van Beinum, Karin Bosch,
Henk Lammers, Henk Leever, John Smith,
Gerrit Stomps, Marjon Hoen en de
Vereniging Agrarisch Natuurbeheer.

Wulp

Foto: Marjon Hoen

